

SZEMLE

Tudományos emlékülés Filep György 80. születésnapja tiszteletére

(Debrecen, 2013. február 13.)

A Magyar Talajtani Társaság Talajkémiai Szakosztálya és a Debreceni Egyetem AGTC Mezőgazdaság-, Élelmiszerelméleti és Környezetgazdálkodási Kar (MÉK) Agrokémiai és Talajtani Intézete tudományos emléktületet rendezett 2013. február 13-án Filep György, a talajkémiai tudományterület kiemelkedő oktatója és kutatója 80. születésnapja tiszteletére.

A tudományos emlékülést, amelyet nagyszámú érdeklődő tisztelt meg részvételével, Nagy János centrumelnök nyitotta meg, aki köszöntőjében méltatta az Egyetem volt tanszékvezető professzorának kiemelkedő munkásságát.

Életútját Kárai János idézte fel, nagy hangsúlyt helyezve Filep György professzor emeritus sokoldalú oktatói és kutatói tevékenységére, valamint példamutató emberi személyiségrére. Előadásában elmondta, hogy Filep György, aki a Szatmár megyei Császlón született 1932. május 29-én, a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen 1954-ben kémia–fizika szakos tanári oklevelet, majd később a Budapesti Műszaki Egyetemen műszeres analitikai szakmérnöki oklevelet szerzett. 1954-től 1962-ig az Országos Mezőgazdasági Minőségvizsgáló Intézet (OMMI) Debreceni Talajtani Osztályán, majd 1963 és 1969 között a Nyírségi Mezőgazdasági Kísérleti Intézet Központi Laboratóriumában dolgozott. 1970 és 1973 között az OMMI Debreceni Talajtani Osztályának vezetője volt. 1974-től a Debreceni Agrártudományi Egyetem Talajtani és Mikrobiológiai Tanszékének oktatója volt egyetemi docensként, majd 1981-től egyetemi tanára, 1993-tól 1997-ig a Talajtani Tanszék vezetőjeként, majd haláláig aktív kutatóprofesszorként dolgozott. Széleskörű oktatási tevékenységét igényesen, magas színvonalon végezte. A tudományág új eredményeit nyomon követte, és azokat beépítette a tananyagba. Sokat fáradozott azon, hogy hasznos segédeszközöket, jegyzeteket, később pedig tankönyvet készítsen hallgatói számára. Számtalan kiadásban jelentek meg jegyzetei. Társszerzője volt a „Talajtan” című tankönyvnek.

A mezőgazdasági tudomány kandidátusa fokozatot 1968-ban, a mezőgazdasági tudomány doktora fokozatot pedig 1980-ban szerezte meg „A kationcsere és a sókilugzás törvényeszerűségeinek vizsgálata talajokon” című értekezése alapján. Fő kutatási területei: a talajkémiai egyensúlyok és transzportfolyamatok leírása, a talajleromlás-talajjavítás elméleti alapjainak fejlesztése, a talaj és a környezeti tényezők kölcsönhatásának tanulmányozása. Fontosabb kutatási eredményei: A talajok fizikai és kémiai tulajdonságait, termékenységét döntően befolyásoló ionkicserélődési folyamatok dinamikájának kvantitatív leírása és az ioncserét kísérő energiaváltozások termodynamikai értékelése. A talajrészecskék és a talajoldat között lejátszódó felületi reakciók áttekintéset megkönnyítő „kolloidmodell” megalkotása. A szikes talajok kémiai paraméterei

közötti kapcsolatokat jellemző, újabb összefüggések kimutatása. Részletes öntözővízminőségi/minősítési rendszer kidolgozása, és a paraméterek közötti kapcsolatok kvantifikálása. A talaj savanyodásakor lejátszódó folyamatok mechanizmusának és a talajok savsemlegesítő képességének korszerű értelmezése, valamint a javítóanyagdózis számítási módszerének pontosítása. A szennyező anyagok talaj általi megkötésének és a kimosódás veszélyének becslésre alkalmas számítási modell megfogalmazása. Számos új vizsgálati és értékelési eljárást dolgozott ki. Közülük a legjelentősebbek: a humuszoldatok gélszűrées frakcionálásának pontosítása, a talaj potenciálisan mineralizálható N-készletének gyors meghatározása, valamint a talajok sav/bázis pufferoló képességének értékelésére szolgáló új módszerek.

Tudományos munkái közül kiemelkedő jelentőségű a „Talajkémia” című könyve, amely a talajkémiai törvényszerűségek korszerű magyar nyelvű összefoglalása. Ezt később (1999) átdolgozva angol nyelven is megjelentette „Soil Chemistry, Processes and Constituents” címmel. Több könyvrészlet és 135 (részben angol és orosz nyelvű) közlemény jelzi eredményes publikációs tevékenységét. Munkáinak hazai és nemzetközi hatását több száz azokra történő hivatkozás, valamint számos elnyert hazai és nemzetközi kutatási pályázat bizonyítja. Nemzetközi elismertségéhez eredményesen járultak hozzá különböző tudományos rendezvényeken megtartott nagysikerű előadásai és tanulmányútjai.

Loch Jakab az *Agrokémia* és *Talajtan* című folyóiratban közolt cikkei alapján tekintette át Filep György tudományos munkáját. Kiemelte a talaj és a talajoldat között lejátszódó felületi reakciók, a talajkolloidok felületén lejátszódó ioncsere-folyamatok és a talajsavanyúság vizsgálatával kapcsolatos munkáit.

Várallyay György a *szikkutatás területén végzett kutatómunkáját* foglalta össze. Megállapította, hogy Filep György újabb összefüggéseket bizonyított a szikes talajok kémiai paraméterei (ESP, SAR, sótartalom) közötti kapcsolatok jellemzésére. Kiemelte, hogy Filep György kivívta munkatársai elismerését és tiszteletét kiváló kutatási és oktatási adottságaival, elhivatottságot tükröző szakmaszeretetével, szorgalmával, precizitássával, széleskörű szakmai tájékozottságával, probléma-érzékenységével, lényeglátásával, koncepció-gazdagságával, kreativitásával, jelentős új tudományos eredményeivel.

Füleky György *közös munkáikról* emlékezett meg. Személyes, közvetlen hangvételű előadásában konferenciákon és külföldi tanulmányúton szerzett közös élményeiket elevenítette fel. Tamás János Filep György *nemzetközi oktatásfejlesztő tevékenységét* méltatta, valamint bemutatta milyen közvetlen tanár–tanítvány és későbbi munkatársi kapcsolat alakult ki együttműködésük során.

Filep György munkásságának néhány *követője* és *tanítványa* szakmai előadással tisztelte meg az emlékülést. Hargitainé Tóth Ágnes, aki közvetlen munkatársa volt „A kation-cserélődési folyamatok termodinamikai jellemzése” címmel tartott előadást. Kónya József és Nagy Noémi előadásának címe: „Foszfortranszport a talaj és a talajoldat között”. Az előadók megemlékeztek a barátról és tudományos együttműködő partnerről is. A „Filep iskola” közvetlen és közvetett tanítványaiként Czinkota Imre és Vágó Imre a talajsavanyúság kinetikai megközelítéséről számoltak be. A tudományos ülést Szabó Imre „A hulladéklerakó rekultivációjának aktuális kérdései” című előadása zárta.

Érkezett: 2013. április 7.

KÁTAI János és TOLNER László